

LEBRIS

We know
books

Copyright ilustrație copertă © Eduard Stahi

© 2022 by Editura Lebăda Neagră

Această carte este protejată de legile copyrightului. Reproducerea, multiplicarea, punerea la dispoziția publică, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea deținătorului copyrightului constituie încălcări legislative cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc în conformitate cu legile în vigoare.

www.blackswanpublishing.ro

Editura Lebăda Neagră
Iași, Str. Plopii fără Soț, nr. 45, 700273

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

CĂPĂȚÂNĂ, OLGA

Dobrenii: roman / Olga Căpățână. - Iași: Lebăda Neagră, 2022

ISBN 978-606-9623-41-1

821.135.1

OLGA CĂPĂȚÂNĂ

DOBRENI

Roman

Lebăda Neagră

Iași, 2022

Strict secret, ex. 1

*Către Ministrul Securității Naționale
din Republica Moldova,*

La Tiraspol, au sosit 400-450 de militari din divizia de desant¹ din Tula, dintre care 120 au fost repartizați la Bender², iar 50 de militari au fost plasați în clădirea Comitetului Executiv. Din ceilalți rămași, au fost formate grupuri a câte zece-cincisprezece persoane, gata pentru debarcarea în spatele Armatei Naționale.

Din districtul militar Transcarpatia, la gara din Tiraspol, a sosit o garnitură de tren încărcată cu tancuri, dintre care o parte au fost descărcate pe loc, altă parte – în satul Blijinii Hutor, iar douăzeci de tancuri au fost direcționate spre Dubăsari și la hidrocentrala din orașelul Dnestrovsic.

La Tiraspol, au aterizat, de la Moscova, două avioane AN-12 cu echipament medical. Ca urmare, prin oraș, circulau diferite ambulanțe și alte vehicule cu instalații de reanimare de tip AVIA. Efectivul medical al tiraspolenilor s-a completat cu cincizeci de medici, iar în zona regimentului 83 din oraș, au fost deschise patru spitale de campanie.

1. Trupe special pregătite în armată pentru a fi parașutate sau debarcate pe teritoriul inamic (n.r.).
2. Bender a fost numele dat de ruși Tighinei, oraș din Republica Moldova, regiunea istorică Basarabia. Este situat la 61 de kilometri sud-est de Chișinău (n.r.).

* * *

De când se țin minte, alde Dobre au trăit aici, pe malul stâng al Nistrului. În ucraineană, cuvântul *dobre* înseamnă *bine*. Numai că binele care li se potrivea de minune cu numele, de la un timp încoace, începu să se cam subțieze, să se răsfire ca fumul suflat de vânt. Și toate au pornit de la conflictul de pe Nistru. Auzi vorbă, conflict! Numai în ziare și în gura politicienilor i se zicea *conflictul transnistrean*. Ca atare însă, atât pentru familia Dobre, cât și pentru întregul sat, a fost un război adevărat. Capul familiei, Nicolae Dobre, fiul cel mai mare al lui Ostap Dobre, a muncit, pe timpuri, la Turnătoria Kirov din oraș. Era înalt, voinic și prins de cărunțeală încă de tânăr. Doar ochii... ochii de-un albastru intens și scânteietor, neatinși de timp, de-a lungul vieții sale deloc ușoare, te sfredelau și-acum, mijind cu tâlc din umbra sprâncenelor întunecate. O splendidă înrămare a albastrului cu întunericul!

Nevastă-sa, Nadia, mezina lui Andrei Dragu dintr-unsat de peste Nistru, era șefă la un atelier de croitorie. Isteață la minte și iute la muncă, a deprins repede meseria, apoi a mai făcut și ceva școală, ajungând director. Avea vorba molcomă, nu se răstia la nimeni. Nici chiar atunci când se contrazicea cu bărbatu-său, nu-i sărea țandăra din te miri ce. Drept că, uneori, te săgeta cu niște ochi, curat regina Angliei! Necazurile sufletești și le ținea încuiate bine în inimă. La ce bun să împrăștii gunoiul prin bățatură?! S-au ridicat apoi și cei patru copii. Și ce mai copii! Toți au studii superioare și sunt așezați pe la gospodăriile lor.

Tulburările astea politice nu-i lăsau însă deloc în pace. Și războiul, care stricase totul, zdruncinând din temelii întreaga familie. Acum, părinții își văd tot mai rar odraslele, copiii și nepoții. Nu se mai adună ca înainte sub nucul cel bătrân. Cât mai rămăsese din traiul ăsta numai unul Dumnezeu știe! Poți zice că s-a dus viața, s-a scurs ca ploaia în nisip, nici n-au simțit când anume.

Acum, uite că și ei, Nicolae și Nadia, s-au înstrăinat, de parcă le-a trecut Nistrul prin harman¹: el a rămas în casa de pe malul stâng, iar ea stă dincolo, pe malul drept, lângă casa părintească, unde a crescut până la venirea rușilor în Basarabia. Nicolae mai trece din când în când pe la ea – de, îi e bărbat, nu? – și o toț roade să se întoarcă la el. Dar și-ai găsit: îndărătnică și înfiptă, tot de-a lui Dragu a rămas! S-ar muta el, dar cum să-și lase casa în care și-a zidit și sufletul? Cum? S-o ridice în palme ca pe o surcică și s-o treacă de partea dreaptă? Numai pentru că nevastă-sa nu vrea să trăiască pe malul stâng?! Bată-le-ar nevoia de maluri să le bată!

Nadia, Nadenca, Nadejda Andreevna... Tot mai des se lăsa pe pragul casei și ședea singurică-singurea, cu mâinile ostenite împreunate în poale și cu ochii ațintiți spre portița dinspre drum. Și tăcea. Ea și tăcerea. Își aștepta nemurelele²... Mai schimba, din când în când, câte o vorbă cu cei care-i treceau pe la poartă. Alteori, cobora cătinel spre Nistru, își punea palma streășină la ochi și scruta depărtarea de partea cealaltă, de peste ape, unde și-a trăit tinerețea și și-a născut-crescut odraslele.

1. Amestec de mai multe tipuri și calități de tutun (n.r.).

2. Neamurile, rudele (reg., n.r.).

Flăcâii lui Dobre erau falnici, chiar dacă nu se numărau ei tocmai printre cei mai cuminciori din sat. Chipeși băieți! Unul, șaten. Împrumutase câte puțin și de la mama, și de la tata. Parte dreaptă. Altul, brunet, era leit taică-său în tinerețe. Al treilea, bălan, parcă era desenat după chipul mamei. Dar tot îi ședea bine. Tânjeau codanele după ei când apăreau la hore ori treceau prin mahala.

Cel mai mare, Petru, s-a născut în ultimul an de război, în '44, după ce l-au dus pe Nicolae sub arme. Ajuns în pălălaia focului, Nicolae și-a văzut fiul abia prin '46, când s-a întors și el acasă, de pe front. Veți spune că frontul n-a durat atâta? Pentru Nicolae Dobre, a ținut mai mult decât pentru alții.

Iar Mihai, cel de-al doilea fiu, a întârziat mult după cel dintâi: era cu unsprezece ani mai mic decât Petru. De mult trecuse foametea. Lumea prindea, încet-încet, gust de viață nouă. Numai că Nicolae a așteptat o fată. Una care să-i semene Nadiei, dar la alde Dobre erau toate ca ne-lumea – băieți și băieți! Iar când, la vreo doi ani după Mihai, apăru și Mircea – o, Doamne, iar băiat! –, inima parcă îl împunse pe Nicolae în piept de teamă că nu va avea o fată. Umpluse toate colțurile casei cu câte un flăcău. Iar al treilea, cu numele acesta... Mircea. A cam dat în bară draga lui soțioară. Ce-i trecuse ei prin cap! La ora nașterii lui Mircea, el, Nicolae, nici măcar nu era la fața locului, adică acolo, în sat. Plecat într-o delegație de serviciu, a mai stat el pe ici, pe colo. Iar când s-a întors acasă, *poftim, Nicolae! un fu cu numele Mircea!* De fapt, Nicolae îl botezase într-un fel anume numai pentru el – Mirko.

Nume bulgăresc frumos, care sună bine. Dar dacă e să fie Mircea, așa să-i rămână numele atunci! Sănătos să fie și să aibă noroc!

Iar fata tatei, odorul și mândria tatei, Lina, s-a născut abia în '60. L-a uns la inimă Nadejda Andreevna cu minunea de fetiță pe care el o aștepta de atâta vreme. Numai că și-o dorise blândă, gingașă și duioasă. Însă nu-i cum vrea omul, ci cum dă Domnul! Lina se ținea scai de tata, dar și pe mama o iubea. Cum să nu o iubească fiica pe măicuța sa, blajina și înțelegătoarea ei măicuță! Iar pe buniciuța Liuba o făcea să înflorească toată ca un pom în primăvară la vederea ei. Era prima nepoțică de la fiul cel mai mare! Dar, cu cât Lina creștea ca din apă și se împlinea, ochii bătrânei o urmăreau tot mai triști și mai îngândurați. Bănuia ea ceva ce altora nici prin gând nu le trecea.

Mama lui Dobre știa să ghicească. Nu în cărți sau în bobi. Își ațintea ochii la mâna întoarsă cu palma în jos, își cerceta îndelung degetele. Toate îi erau clare și își putea spune totul ca din carte. Mai știa descântece de tămăduire. Veneau la ea necăjiți și suferinzi din toate colțurile Tiraspolului¹, Tighinei. Ba chiar și mai departe îi mersese vestea de iscusită vrăciuitoare. Uneori, ai casei făceau haz pe seama bătrânei. Numai Nadia credea în puterea vrăjilor și a descântecelor bătrânei.

Odată, pe când erau încă la Tiraspol, micuțul Petru s-a îmbolnăvit. Nicolae încă nu se întorsese de pe front, Nadia mergea la serviciu, băiețelul – la creșă. Într-o seară,

1. Tiraspol este al treilea oraș ca mărime din Republica Moldova și capitala autoproclamatei Republici Moldovenești Nistrene (n.r.).

când a venit să-l ia acasă, Petru ardea ca focul, iar dădaca se agita în jurul lui, fără să știe ce are:

— I-am dat o pastilă de febră, dar nu l-a ajutat. Ce să-i fac?!

Și-a luat Nadia odorașul și a mers la spitalul de copii. Acolo l-au examinat și au zis că n-are nimic grav. Îi ies dinții.

Copilul a plâns toată noaptea. Nu a închis un ochi nici el, nici mamă-sa. Abia spre ziuă, cineva a bătut la ușă. Nadia crezu că i-au venit vecinii care nu se puteau odihni din cauza plânsetelor lui Petrică. Era gata să se repeadă la ei și să-i vânture, când colo, în prag, stătea Liuba, soacră-sa, înfășurată până peste ochi cu nelipsita ei basma.

— Mămucă, mata? De unde ai apărut așa, cu noaptea în cap? S-a întâmplat ceva? Ai primit vreo veste de la Nicolae?

— Nu. Lasă că nu i-a fi nimic lui Nicolae al tău. S-a însănătoși el și s-a întoarce acasă. Dă încoace copilul.

A dat-o pe Nadia cu mâna ușurel, într-o parte, de lângă leagănul băiețelului, l-a luat în brațe, cu dreapta a închipuit semnul crucii deasupra lui, apoi i-a pus mâna stângă pe căpucean¹, șoptind ceva ce auzea numai ea. Nadia parcă deslușea uneori cuvinte din *Tatăl nostru*. Peste o vreme, Petrică a adormit. S-a liniștit. S-a îmbujorat la față și parcă a încercat chiar a zâmbi. Nadia s-a aplecat spre mâna soacrei să i-o sărute. Dar aceasta și-a retras-o brusc, aruncându-i nurorii o vorbă bulgărească:

— Nu-mi săruta mâna, că nu-s o sfântă! Mai bine dă-mi copilul, nu-l mai duce acolo, la grămadă cu toți ceilalți!

— Cum așa, mămucă, o să ai mata timp să-i porți de grijă și lui? Uite câte ai pe capul matale!

— Nu-i nimic. Pe șase i-am ridicat. L-oi ridica și pe-al tău. Iar tu... du-te la muncă! Și învață!

— Ce tot spui, mămucă? Eu îs mulțumită că măcar la serviciul acesta m-au luat.

— De ce nu? Ce, ai omorât pe cineva? Ori ai făcut vreo pacoste cuiva? Și i-a aruncat nurorii o cătătură, de parcă a străbătut-o cu röntgen-ul¹.

În acea clipă, Nadiei i s-a părut că Liuba știe totul-totul: ce s-a întâmplat în ziua când tăbărâse peste ei desantul acela al Armatei Sovietice și al cui copil este Petrică al ei. Deși ea, Nadia, nu suflase nicio vorbă nimănui altcuiva decât fratelui său mai mare.

Copiii începeau să înțeleagă că în viața părinților ceva nu e în regulă, ceva nu se leagă. Ba se certau la cuțite, după care, cu săptămânile, nu-și vorbeau. Ba iar se împăcau, și atunci zâmbetul însorea pe chipul minunat al Nadiei.

Când ieșeau în lume, Nicolae Dobre și cu nevastă-sa Nadia își ștergeau parcă ciuda de pe față, veseli și voioși, cu chipurile luminate de bunăvoință și înțelegere. Se întorceau acasă, și iar se așternea răceala între ei: începea războiul rece. S-au liniștit abia când au început să îmbătrânească, se apropiau deja de pensie. Și toate ar fi fost cum ar fi fost, dacă nu era să fie războiul, de la care se ciondăneau ei mai încrâncenat. Nicolae se răstrea și îi făcea

1. Căpșorul copilului (reg., n.r.).

1. Unitate de măsură și dozare a radiațiilor X (n.r.).

de nimic pe moldoveni. Umbla mereu bombănind, până într-o zi, când a răzbit-o de tot pe Nadia:

— Dacă te mai aud măcar o dată hulindu-mi neamurile, să știi că o iei cu lingura asta peste frunte. Nu mă uit cât de vajnic ești. Și ai să treci cu traiul în tindă!

Femeia izbi cu lingura de lemn în masă, de-i săriră țândărilor. Și Nicolae a crezut-o: ea putea s-o facă. Dar nici să se lase așa bătut, fără împotrivire, tot nu putea.

— Neamuri? Cred că te-ai țcănit la bătrânețe cu totul, femeie! Când m-ai auzit să mă agăț eu vreodată de-ai tăi? Mare nevoie am eu de neamuri... Care neamuri, soră-ta?

— Toți moldovenii sunt familia mea. Eu m-am născut moldoveancă, și soră-mea tot așa. Și fratele meu e moldovean. Și copiii mei sunt moldoveni. Dacă vrei să știi, nu m-ai luat de sub gard. Neamul meu din oameni mari și mândri se trage. Ai uitat, poate, cine-a fost tatăl meu? Cine-a fost mama mea?

— Hai și-om vorbi acum cine și de unde se trage. Iar copiii nu-s numai ai tăi, ci și-ai mei. Dacă-i pe atât, apoi ei îs mai mult ruși decât moldoveni, draga mea!

— Haida de! Oare unde s-o mai văzut ca din mamă moldoveancă și tată bulgar să se nască copii ruși? Ai zis-o!

Poate că ar mai fi durat cine știe cât timp ciorovăiala lor, dar Nadia i-a aruncat soțului o cătătură piezișă, de i-a tăiat pofta lui Nicolae să mai discute pe teme politice, cum le zicea ea.

Abia pe la sfârșitul anilor '90, soții Dobre se țineau strâns împreună și, tot mai îndârjit, își luau apărarea unul altuia. Nicolae își vânduse frumoasa casă din coasta Tiraspolului

și trecuse cu traiul de partea dreaptă a Nistrului. Acolo și-a cumpărat o căsuță mică, cu livadă mare, așezată chiar peste gard de gospodăria socrului său, unde locuia acum Natalia, cumnata sa.

* * *

Cineva ar putea spune că războiul nu a durat atâta timp. Ba a durat. Pentru Nicolae Dobre, războiul a ținut o veșnicie. În primele zile ale lui aprilie '44, formațiunile militare din componența Frontului al III-lea ucrainean au adus pierderi grele trupelor armate germane și românești. Pe 11 aprilie, unitățile Armatei Sovietice au avansat până la Nistru, iar pe 14 aprilie, Tiraspolul a fost ocupat de sovietici. Și, fără să se mai oprească din mers, rușii au cucerit capul de pod Chițcani.

Când a fost să se însoare, Nicolae și-a adus soție de pe celălalt mal, din dreapta Nistrului. Nu s-a mai uitat la vorbe: malul drept, malul stâng. Exista oare vreo diferență? Conta doar dragostea lor. Iar dragostea lor era cât apa Nistrului. Și pălălaia dragostei lor, în focul mării pasiuni tinerești, i-a făcut să-și lege destinele pentru totdeauna așa, fără blagoslovirea părinților. Nu s-a mai uitat în urmă nici Nadia, s-a dus valvârtej în urma lui Nicolae.

Însă... de adus, și-a adus Nicolae frumoasa nevastă. Numai că unde să se așeze ei cu traiul? Nu avea un cui-bușor al lui, aparte: putea s-o aducă doar acasă, la părinții săi.

Alde Dobre trăiesc pe malul stâng al Nistrului, începând cu veacul al XIX-lea. Încă străbunicul lor, venit de undeva,

de prin părțile Ismailului, purta numele Dobre și provenea dintr-o familie cu opt suflete. Opt guri, mamă dragă, și toate cereau de mâncare! Îți închipui cum era să crești opt copii pe timpurile acelea!... Tatăl lui Nicolae, Ostap, era ucrainean. Mama, Liuba, era bulgăroaică.

Acum, după ce o ademenise pe Nadia de pe celălalt mal, peste ape, *Ce faci, Nicolae?* Ea, fată de oameni cu stare. Iar tu? Nadia era deprinsă, încă din copilărie, cu viața ușoară și plină cu de toate. Învățase șapte clase la o școală din Tighina. Cu învățătura se descurca ușor. După care se vedea urmându-și studiile la o instituție din Iași. Desigur, Iașul de odinioară! Numai că nu-i cum vrea omul, ci cum dă Domnul: l-a întâlnit pe Nicolae și i-au zburat din cap toate visurile cu școală la oraș, ca și multe altele. Nu mai avea nevoie nici de carte, și nici frica de părinți n-o mai putea speria după întâlnirea aceea cu tânărul și chipeșul Nicolae.

Și-a trimis Ostap Dobre pețitorii la boierul Dragu, ce-avea să facă! Numai că s-au întors ei de la boier cu buzele umflate. Însă, în aceeași seară, Nadia, neascultătoarea mezină a boierului Dragu, își strânse ferit, într-o basma, lucrușoarele mai scumpe, care aveau să-i trebuiască în noua sa viață și, pe la miezul nopții, sărea prin geamul dormitorului drept în brațele lui Nicolae, iar pe la crăpatul zorilor, fugarii îndrăgostiți băteau sfioși la ușa lui Ostap Dobre.

Niciunul din neamul Dobrenilor nu încuviințase alegerea lui Nicolae: frumoasa și învățata domnișoară Dragu. O fi ea frumoasă și învățată, nu zici ba, dar nu era locul ei aici.

La viața ei îndestulată, pe care o trăise până atunci, Nadia nu pusese mâna nici pe sapa, nici pe seceră. Nu era obișnuită cu munca grea dintr-o casă de oameni săraci, cum era cea a socrilor săi. A fost primită ponciș, ca o străină. Nicolae simțea prea bine acest lucru. Dar îi prevenise pe-ai săi: dacă cineva o va atinge măcar cu un pai, o ia și pleacă de-acasă. Era o amenințare serioasă. Casa lui Dobre se cam ținea, în ultimul timp, pe câștigul lui de la calea ferată. Și, ca să nu mai lase loc pentru discuții, la scurt timp, Nicolae și Nadia s-au căsătorit civil, devenind soț și soție. Din acea zi, domnișoara Dragu a devenit doamna Dobre în toată puterea cuvântului și nimeni nu a mai putut crâcni împotriva ei.

Însă cucoana Liza, mama Nadiei, pusă în fața faptului împlinit, a jurat să nu mai dea vreodată ochii cu fiica sa: dacă a pășit peste cuvântul mamei, să se descurce singură cum va ști. Și-și atârnă lacăt pe suflet. Tatăl fetei însă, Andrei Dragu, era un om dintr-o cu totul altă plămadă și nu s-a uitat la soție, n-a lăsat să treacă prea mult timp la mijloc, a înhămat murgii la trăsură, s-a așezat singur la hățuri și, în mai puțin de un ceas, a oprit la alde Dobre în poartă. L-au primit ca pe un căzut din cer. Apoi a vorbit ce a vorbit el cu gospodarul casei și cu Nicolae, iar spre seară, i-a urcat pe tinerii însurăței în trăsură și i-a adus la el acasă, cum se și cuvenea într-o situație ca aceea. Așa a ajuns Nicolae Dobre să trăiască la socrul său, Andrei Dragu, pe malul drept al bătrânului fluviu.

Nicolae a fost luat pe front din Tiraspol. În acea zi de aprilie, după serviciu, el trecuse pe la părinți. Ca și până la însurătoare, muncea la calea ferată și era ținut în rezervă,